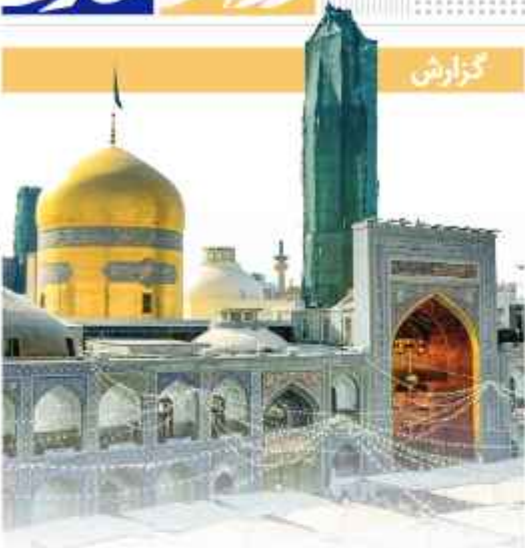

سطوح طلایی گلدسته نادری حرم مطهر امام رضا(ع) مرمت و احیا می‌شود

گلدسته نادری دوباره خواهد درخشید

الیه ضعیفی در امتداد تلاش‌های مستمر برای صیانت از میراث معماری اسلامی ایرانی حرم مطهر رضوی، سازمان عمران و نگهداری حرم مطهر رضوی بار دیگر گام مهمی در مسیر احیای هویت تاریخی حرم مطهر امام رضا(ع) برداشته است.

عملیات مرمت و احیای سطوح طلایی گلدسته نادری (گلدسته جنوبی صحن انقلاب اسلامی) و مأذنه آن به همت سازمان عمران و نگهداری حرم مطهر رضوی آغاز شده است. این اقدام، پاسداشت زیبایی‌های بصری حرم مطهر رضوی و تلاشی است برای حفظ اصالت معماری و معنویت نهفته در ساختارهای تاریخی آن، ساختارهایی که قرن‌هاست در دل زائران، خاطره‌ای از نور و تجوا را زنده نگه داشته‌اند.

طلایی نادری، درخشان‌تر از همیشه

عملیات مرمت و احیای سطوح طلایی گلدسته نادری (گلدسته جنوبی صحن انقلاب اسلامی) با هدف بازگرداندن شکوه نخستین این اثر تاریخی آغاز شده است.

در این عملیات یک ماهه، سطح طلایی ساقه گلدسته تاریخی نادری با دقت پرداخت و تنظیف می‌شود تا درخشندگی آن، همانند روز نخست، چشم زائران را در بدو ورود به صحن انقلاب خیره‌کند. گلدسته نادری که در ضلع جنوبی صحن انقلاب اسلامی حرم مطهر امام رضا(ع) قرار دارد، یکی از شاخص‌ترین نمادهای معماری مذهبی در ایران به‌شمار می‌رود.

این گلدسته تاریخی در دوره نادرشاه افشار و به تدریج برای پیروزی در نبرد هرات ساخته شد. تدریجی که رنگ طلا به خود گرفت و با گذر زمان به نمادی از پیوند قدرت، ایمان و هنر بدل شد. ساختار این گلدسته با تنگ‌بند مزین شده و از همان ابتدا، جلوه‌ای باشکوه به صحن انقلاب بخشیده است. ارتفاع متناسب، تناسب هندسی ساقه و سر گلدسته و تزئینات کنگره‌ای شکل آن، همگی نشان از دقت و ظرافت معماران دوره افشاریه دارد. این گلدسته جایگاه مؤذن و طنین اذان است و در حافظه بصری زائران، به‌عنوان نخستین نشانه طلایی حرم مطهر رضوی نقش بسته است. نشانه‌ای که در هر طلوع با بازتاب نور خورشید، دوباره متولد می‌شود و پیام حضور و ارادت را به آسمان می‌فرستد. همچنین در بخش مأذنه، زیرکار چوبی که به مرور زمان دچار فرسودگی شده بود، احیا خواهد شد و چوب‌های پوسیده جای خود را به قطعات سالم می‌دهند و قطعات مطلقاً پیشانی طلایی کنگره‌ای شکل گلدسته، با ظرافت باز می‌شود تا در کارگاه‌های تخصصی، پرداخت و تنظیف شود. سپس، این قطعات برق و مرمت‌شده دوباره بر فراز گلدسته جای می‌گیرند.

محسن انقلاب، قلب تپنده حرم مطهر و هویت صیانت از آن

صحن انقلاب اسلامی یکی از پرترددترین و نمادین‌ترین صحن‌های حرم مطهر امام رضا(ع) است. این صحن با گنبد طلایی و گلدسته باشکوهش، نخستین تصویری است که زائران در بدو ورود به حرم مطهر با آن مواجه می‌شوند. گلدسته نادری در ضلع جنوبی این صحن، از نظر معماری و از منظر تاریخی جایگاه ویژه‌ای دارد؛ گلدسته‌ای که صدای اذان از فراز آن، قرن‌هاست بر آسمان مشهد طنین‌انداز می‌شود. سقف و بام مأذنه گلدسته نادری نیز در این عملیات مورد اصلاح قرار گرفته و با پوششی از سیمان عایق ضدآب محافظت می‌شود تا از نفوذ رطوبت و فرسایش در آینده جلوگیری شود. قرنیزهای گلدسته نیز برای هدایت دقیق آب ناشی از نزولات جوی اصلاح خواهند شد.

طلایی صحن انقلاب، بازتابی از عشق و ارادت

این اقدامات بخشی از برنامه گسترده آستان قدس رضوی برای صیانت از جلوه‌های تاریخی و هنری حرم مطهر امام رضا(ع) است. تلاشی تا گلدسته‌های طلایی صحن انقلاب، همچنان در پرتو آفتاب مشهد، بازتابی از عشق و ارادت باشند. اما این مرمت‌ها، فراتر از بازسازی ظاهری، حامل پیامی از ضرورت حفظ هویت معماری ایرانی اسلامی است که در هر آجر، هر نقش و هر قطعه طلا، روحی از ایمان، هنر و تاریخ نهفته است. گلدسته نادری همانند دیگر عناصر معماری حرم مطهر رضوی، بخشی از کالبد یک بنای مذهبی و تجلی‌گاه قرن‌ها ذوق هنری، باور دینی و میراث فرهنگی ملت ایران است. صیانت از این آثار، یعنی پاسداری از حافظه جمعی، از زیبایی‌هایی که نسل‌ها با آن زیسته‌اند و از نمادهایی که در دل هر زائر، خاطره‌ای از حضور و آرامش را زنده می‌کنند. از این‌رو هر اقدام، گامی است در مسیر حفظ روح حرم مطهر که در معماری‌اش، در آذانش و در نگاه مشتاق زائران جاری است.

بازخوانی الگوی شهید فهمیده برای نسل سرگشته در توفان جنگ شناختی؛ چگونه قطب‌نمای درونی نوجوان امروز را در برابر شلیک به هویت، مسلح کنیم؟

نبرد بر سر مرزهای باور

«وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا» (طلاق، آیه ۲) یعنی هر کس تقوای الهی پیشه کند، خداوند راه نجاتی برای او فراهم می‌آورد. این تقوا به انسان قدرتی می‌بخشد که در بزرگراه‌ها و حوادث، محکم بایستد و تصمیم درست بگیرد. همچنین در آیه دیگری آمده است: «إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا» (انفال، آیه ۳۹)؛ اگر تقوا داشته باشید، خداوند به شما قدرت تشخیص حق از باطل را می‌دهد. این «فرقان» یا همان قدرت تشخیص که ثمره ایمان و تربیت خانوادگی است، قدرت، دقت و سلامت انتخاب را در شهید فهمیده به اوج رساند و خروجی‌اش، آن عمل بزرگ شد.

هوشی «ایمان» نقشه‌برآوردی می‌کند

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه علمیه قم با اشاره به ایجاد معنوی این تصمیم، می‌افزاید: وقتی انسان خالصانه برای خدا کار می‌کند، الهاماتی الهی در قلب جاری می‌شود. در حدیثی از پیامبر اکرم(ص) آمده است: «مَنْ أَخْلَصَ لِبَلَاءِ تَرْجُحِ ضَبَاحًا حَزَنَتْ تَنَابُحُ الْجَنَّةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ»؛ هر کس ۴۰ روز، خود را برای خدا خالص کند، چشمه‌های حکمت از قلبش بر زبانش جاری می‌شود. شهید فهمیده به دلیل پاک و اخلاص، در لحظه حساس، بهترین انتخاب را کرد و این الهامی از سوی خداوند در مسیر انجام تکلیف بود. او احساس تکلیف می‌کرد و به دنبال این نبود که برای خودش چه اتفاقی می‌افتد، بلکه به این می‌اندیشید که اکنون «چه باید کرد». تکلیف او ایثار جان در برابر دشمن بود.

عمل شهید فهمیده، اوج احساس تکلیف‌مداری در لحظه‌ای بود که شاید بسیاری، حتی بزرگ‌ترها، آن را گم کرده بودند. این حس تکلیف‌مداری، به‌ویژه برای نوجوان امروز چگونه تقویت و نهادینه می‌شود؟ دکتر مردان پور در پاسخ به این پرسش تشریح می‌کند: این نکته بسیار مهمی است، زیرا برخی اشکال می‌گیرند که یک نوجوان متوجه عمق ماجرا نبوده است. در حالی که تکلیف، به‌طی به‌سن تقویمی ندارد، بلکه به معنای شناخت وظیفه در پرتو ایمان است. وقتی ایمان

در وجود انسان شکل گرفت، او خود را به خدا نزدیک می‌بیند و بر اساس خواست خدا عمل می‌کند، نه خواست دلش. تکلیف مشخص می‌کند «چه باید

مریم احمدی شیروان بعضی لحظه‌ها در قاب زمان نمی‌گنجند. ابعادشان بزرگ‌تر از ثانیه‌ها و دقیقه‌هاست. لحظاتی که یک تصمیم، نه از سر حساب و کتاب، که از اعماق وجود یک انسان برمی‌خیزد و تاریخ را به سکوت وامی‌دارد. هشتم آبان، سالروز چنین لحظه‌ای است؛ سالروز تصمیمی که توسط یک نوجوان سیزده‌ساله گرفته شد، اما با لونی به قدمت یک عمر در آن نهفته بود. پرسش اصلی این نیست که جهان در آن روز چه دید؛ پرسش این است در دنیای درونی آن نوجوان سیزده‌ساله چه می‌گذشت؟ چه نیرویی، چه یقینی در قلب او شعله می‌کشید که توانست بر قوی‌ترین غریزه بشری، یعنی میل به زنده ماندن، غلبه کند؟ این یک انتخاب معمولی نبود؛ یک مکاشفه بود. در زمانه‌ای که نوجوانان ما زیر بار سنگین تردیدها، اضطراب‌های بی‌پایان و بحران معنا غرق شده‌اند، این پرسش بیش از همیشه اهمیت دارد. امروز که دشمن نه باتانک که با ناامیدی و پیوچی به باورهایشان شلیک می‌کند، آن قطب‌نمای درونی که حسین فهمیده را در میان آتش و خون به سمت درست هدایت کرد، چگونه ساخته می‌شود؟ چطور می‌توان به نسل امروز کمک کرد در توفان‌های زندگی، مسیر خود را گم نکند؟

برای آنکه از پوسته این رویداد عبور کنیم و به هسته آن، یعنی راز ساختن انسان‌های استوار برسیم، به سراغ تحلیل و ریشه‌یابی رفته‌ایم. آنچه در ادامه می‌آید، حاصل گفت‌وگو با با حجت‌الاسلام والمسلمین حسین مردان پور، معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه علمیه قم و استاد حوزه و دانشگاه است تا نقشه راه یافتن این قطب‌نمای درونی را با هم مرور کنیم.

چگونه یک نوجوان سیزده‌ساله می‌تواند نقشه‌برآوردی کند؟

با توجه به چالش‌های هویتی نوجوانان امروز، این پرسش بیش از پیش اهمیت می‌یابد: آن قدرت تشخیص و نیروی درونی که شهید فهمیده را به چنین انتخاب بزرگی رساند، چگونه شکل گرفت؟

حجت‌الاسلام مردان پور در پاسخ به این پرسش می‌گوید: این تصمیم بزرگ چند ریشه اساسی دارد. نکته نخست، تربیت خانوادگی است. شهید فهمیده در یک خانواده مؤمن و در فضای مذهبی پیش از انقلاب رشد کرده و از مادر مؤمنی بهره‌مند بوده است. این تربیت، روح مسئولیت‌پذیری ایمانی را در وجود او ایجاد کرد که سبب شد در آن لحظه حساس، به‌صورت آگاهانه و با بصیرت کامل، بتواند چنین تصمیم بزرگی بگیرد. نکته دوم، قدرت ایمان است. این تربیت، ایمانی را در وجود این نوجوان سیزده‌ساله به وجود آورد که در نظام دینی، به معنای رابطه صحیح انسان با خداست. وقتی این رابطه شکل گرفت، نوری در وجود انسان پدیدار می‌شود که او را از عالم مادی فراتر می‌برد.

این استاد حوزه و دانشگاه توضیح می‌دهد: وقتی انسان به واسطه ایمان از مرزهای مادی فراتر رفت، تقوا در وجودش شکل می‌گیرد. قرآن کریم می‌فرماید:

کرد» و نتیجه آن برای فرد مهم نیست، حتی اگر به قیمت جان‌ش تمام شود. از سوی دیگر، تکلیف، رابطه فرد با جهان بیرون را تعریف می‌کند. اگر انسان فقط نگاه شخصی و منفعت‌طلبانه نداشته باشد، عقل ظاهری می‌گوید خودت را فدا نکن. اما وقتی رابطه انسان با چیزی فراتر از خود، یعنی خدا و امام تعریف شد، تکلیف ثمره این پیوند می‌شود. شهید فهمیده در مکتب امام(ره) و ولایت فقیه رشد کرده و آموخته بود مابه‌فرموده امام‌را حل «مأمور به انجام وظیفه‌ایم، نه مأمور به نتیجه‌ها».

راز حاکم‌های خوین تا سنگ‌های ذهن: مرزهایی که

جایه‌جاشدند

این مبلغ دینی اضافه‌ای می‌کنند یکی از وجوه برجسته شخصیت شهید فهمیده، تکلیف‌شناسی زمانه بود. بسیاری هستند که نماز می‌خوانند و روزه می‌گیرند، اما نمی‌فهمند تکلیف زمانه چیست؛ دشمن کیست؛ جبهه حق کیست؛ حاکمیت وزیر چرم چه کسی باید ایستاد؛ حسین فهمیده زمانه را فهمید، مرز حق و باطل را شناخت و مسئولیت خود را درک کرد که اکنون زمان عمل است، نه تماشا.

حضرت امام(ره) در باره شهید فهمیده فرمودند: «رهبر ما آن طفل سیزده‌ساله است». آیا این صراحت تکلیف است یا به معنای حقیقی، رهبری و پیشرو بودن را فارغ از سن و جایگاه نشان می‌دهد؟ حجت‌الاسلام مردان پور با تحلیل این جمله تاریخی بیان می‌کند: این جمله یک تعریف صرف نیست، بلکه عمق نگاه امام(ره) به مفهوم رهبری را نشان می‌دهد. رهبری در نظام دینی، یک موقعیت حقوقی صرف نیست که کسی در جایگاهی بایستد و دیگران تبعیت کنند. رهبری یک مسئولیت است، نه یک مقام. امام با این تعریف نشان دادند رهبر کسی نیست که جایگاه بالایی دارد، بلکه کسی است که احساس مسئولیت می‌کند و در میدان عمل، کاری بزرگ انجام می‌دهد و تماشاگر نیست. رهبری به سن و موقعیت اجتماعی بستگی ندارد؛ بلکه به درک تصمیم درست، ایمان، معرفت و عملی که از آن برمی‌آید، وابسته است. رهبری یعنی کسی که صاحب بصیرت است و در لحظه فتنه، بهترین تصمیم را می‌گیرد و راه را نشان می‌دهد. این فرد می‌تواند الگوی تربیتی و راهبر معنوی جامعه باشد. بنابراین، تعریف امام از شهید فهمیده به عنوان رهبر، یک واقعیت خارجی و بیابانگر یک جایگاه ارزشی و فرهنگی است.

مردان خاله دشمن در جنگ شناختی چیست؟

به نظر می‌رسد آن زمان میدان نبرد مشخص بود، اما امروز ابزارها و تهدیدها تغییر کرده‌اند. شهادت‌شمن امروز و لیزر جهاد نوجوانان در برابر آن را چه می‌دانید؟ معاون تبلیغ حوزه علمیه قم در پاسخ اظهار می‌کند: شناخت دشمن یک ضرورت همیشگی است. ماهیت نبرد امروز تغییر کرده است. اگرچه حمله نظامی همچنان یک تهدید است، اما دشمن با ابزارهای جدیدی وارد میدان شده است. وظیفه ما که ایستادگی و جنگیدن است، تغییر نکرده، اما باید ابزار دشمن را بیستاسیم. قبلاً تانک و موشک ابزار دشمن بود، اما امروز تانک دشمن، «شایعه‌پراکنی»، «دروغ‌سازی»، «وارونه‌نمایی واقعیت‌ها»

رواق فرهنگ

در دویست و شصت و پنجمین برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی انجام شد

برگزاری نخستین پیش‌نشست علمی همایش «یک‌صدمین سال فهرست‌نگاری» در کتابخانه رضوی

حجت‌الاسلام نوری‌آباد، در فهرست‌نگاران کتابخانه و آزادگان و جانبازان دوران دفاع مقدس مزین شد.

مبایست‌های فهرست‌نگاری

استاد محمد وفادار مرادی، کارشناس و پژوهشگر نسخ خطی آستان قدس رضوی نیز بیان کرد: علوم به‌دو دسته علوم نظری و عملی تقسیم‌بندی می‌شود که فهرست‌نگاری از جمله علوم عملی و دارای آداب و آیین‌نامه خاص خود است و با اشاره به اینکه قدمت انتشار نخستین فهرست نسخ خطی کتابخانه به سال ۱۳۰۵ شمسی برمی‌گردد، ادامه داد: فهرست‌نگاری با سیه‌ه‌نویسی تفاوت دارد. فهرست‌نگاری دربردارنده اطلاعات نسخه‌شناسی و کتاب‌شناسی است. وفادار مرادی با تأکید بر اهمیت نسخ خطی در تاریخ، تمدن و هویت یک ملت و قوم، افزود: فهرست‌نگاران همچون غواصی در نسخ و تألیفات کهن و قدیم فرو می‌روند و جواهر معارف ناشناخته آن‌ها را با مطالعه و بررسی اوراق غبارگرفته این آثار، به اهل علم و پژوهش معرفی می‌کنند. وی درباره ضرورت فهرست‌نگاری گفت: به همت فهرست‌نگاران، آثار و تألیفات ناشناخته موجود در کتابخانه‌ها معرفی شده، شرایط دسترسی آسان به نسخه‌های اصل و مادر آثار ایجاد و امکان اطلاع‌رسانی به

محققان، استادان و دانشجویان تحصیلات تکمیلی فراهم می‌شود. وفادار مرادی با اشاره به اینکه فهرست‌نگاری، مقدمه‌ای برای تاریخ علم‌نویسی است، ادامه داد: همچنین غایب‌رویی از چهره‌گفتار اهل دانش جامعه و کاتبان، مذهبان، نقاشان و جلدسازان آثار، از وظایف فهرست‌نگاران است. آن‌ها آثار جعلی را از اصل می‌شناسند و شریک تصحیح فرهنگ و تمدن این مرز و بوم هستند. پژوهشگر نسخ خطی آستان قدس رضوی درباره صفات یک فهرست‌نگار عنوان کرد: یک فهرست‌نگار ابتدا باید عاشق کارش باشد. از سویی دیگر، او نباید دنبال آمار باشد و شتاب‌زده عمل کند، بلکه باید نگاهی دقیق به آثار داشته باشد و ابهامات در آثار را حل کند. وی افزود: همچنین فهرست‌نگار باید مباحث نسخه‌شناسی و کتاب‌شناسی را تفکیک کند، موجزنویس باشد، به زبان‌های عربی و فارسی مسلط و با زبان‌های ترکی و اردو نیز آشنا باشد. وفادار مرادی ادامه داد: فهرست‌نگار نباید با تاریخچه کتابت و نگاشته‌های علوم اسلام ایران بیگانه باشد. همچنین او باید به خواندن شرح‌حال علما و دانشمندان علاقه‌مند باشد و بر متون اصلی علوم تسلط کامل داشته باشد. از طرف دیگر، آریه‌های هنری، انواع کاغذها و جلدها را بشناسد. در حوزه مآخذ رجالی و کتاب‌شناسی نیز تخصص باشد.

گرمی‌دانش‌ت‌یاد حجت‌الاسلام نوری‌آباد محمدهادی زاهدی، پژوهشگر پیشگسوت نیز با تأکید بر اهمیت تکریم پیشگسوتان و چهره‌های فعال و برجسته مجموعه‌ها، به برخی از ویژگی‌های زنده‌یاد حجت‌الاسلام نوری‌نیا همچون گشاد‌درویی و اخلاص او اشاره کرد. وی همچنین با ذکر خاطره‌ای از زنده‌یاد حجت‌الاسلام نوری‌نیا گفت: این فهرست‌نگار برجسته کتابخانه، اهل آموختن بود، قلم‌نگارشی بسیار روان، زیبا و دانش‌پسندی داشت و به زبان و ادبیات عربی مسلط بود. از سویی دیگر، او خودش را وقف خدمت در دستگاه امام رضا(ع) کرده بود. در ادامه نشست، تنی چند از استادان و مدیران پیشگسوت حاضر و همچنین اعضاء خانواده زنده‌یاد حجت‌الاسلام نوری‌نیا با ذکر خاطراتی از این چهره برجسته مدیریت مخطوطات کتابخانه حرم مطهر رضوی، به برخی از ویژگی‌های شخصیتی او اشاره کردند. گفتنی است، بخش کلیدی یا محوریت تاریخچه فهرست‌نگاری در کتابخانه حرم مطهر رضوی و تجلیل حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی از خانواده زنده‌یاد حجت‌الاسلام نوری‌نیا، با اعلانی یک هدیه نفیس فرهنگی از دیگر بخش‌های این برنامه بود.

دویست و شصت و پنجمین برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی در قالب نخستین پیش‌نشست علمی همایش «یک‌صدمین سال فهرست‌نگاری» در کتابخانه مرکزی این آستان مقدس برگزار شد.

به گزارش گنجینه رضوی، این برنامه ششم آبان ۱۴۰۴ با حضور حجت‌الاسلام والمسلمین سید جلال حسینی، رئیس سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، جمعی از مدیران، کارشناسان و محققان این سازمان، خانواده زنده‌یاد حجت‌الاسلام محمدحسن نوری‌نیا، از فهرست‌نگاران کتابخانه این آستان مقدس و علاقه‌مندان، با محوریت «مبایست‌های فهرست‌نگاری در یک نگاه» در تالار اندیشه‌گاه رضوی کتابخانه مرکزی حرم مطهر حضرت رضا (ع) اجرا شد. در این پیش‌نشست، حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی با اشاره به یک قرن سابقه فهرست‌نگاری در کتابخانه حرم مطهر رضوی، گفت: فهرست‌نگاری به‌عنوان یک مؤلفه تمدنی و دانشی ارزشمند، هویتی پایدار را برای آستان قدس رضوی به‌وجود آورده است و همچنین با ذکر نام برخی از فهرست‌نگاران برجسته کتابخانه رضوی، افزود: اولین پیش‌نشست علمی همایش یک‌صدمین سال فهرست‌نگاری نیز به یاد و خاطره